

Zoetwatervoorziening Zuidwest-Nederland grote legpuzzel

De zoetwatervoorziening in het zuidwesten van Nederland is geen sinecure. Door de klimaatverandering en de daarmee samengaande verwachte verminderde aanvoer van zoet water en een toenemende verzilting wordt deze taak er in de toekomst niet makkelijker op. Gekoppeld aan het behoud en de verbetering van de veiligheid en het versterken van de ecologie ontstaat een grote puzzel van belangen die elkaar tegenwerken en mogelijke maatregelen die elkaar beïnvloeden. Over dat probleem en de mogelijke oplossingen hield het Platform zoet-zout een bijeenkomst op 4 juni in Utrecht. De bedoeling van die dag was om de aanwezigen mee te laten denken over oplossingen. En die ideeën kwamen: van een tweede kering voor de Maeslantkering om het zoete water niet verloren te laten gaan tot de zuivering en hergebruik van het effluent van rwzi's zoals Harnaschpolder, het beprijzen van water én het verplaatsen van land- en tuinbouw.

De bouw van de Deltawerken heeft voor veiligheid gezorgd, maar ook voor een onnatuurlijke zoet-zoutscheiding in de zuidwestelijke delta. Dat leidt tot ecologische problemen, zoals de overlast van blauwalgen in het Volkerak-Zoommeer. De oplossing daarvoor lijkt het verzilten van het water te zijn, maar dat leidt weer tot problemen met de zoetwatervoorziening voor zowel land- en tuinbouw als de drinkwatervoorziening.

Het kabinet wil het verzilten dan ook niet toelaten tot de zoetwatervoorziening geregeld is. Wilbert van Zeveren van het Directoraat-Generaal Water houdt zich bezig met het opstellen van een advies voor het kabinet over de zoetwatervoorziening. Dit advies, dat op 1 juli klaar moet zijn, kijkt onder meer naar meer zelfvoorzienendheid van de gebruikers, efficiënter gebruik en eventueel hergebruik van zoet water, het verminderen van de benodigde hoeveelheid zoet water voor doorspoelen en het beprijzen van water voor economische gebruikers. Een belangrijke vraag is daarbij of de zuidwestelijke delta niet té veel op zoet water georiënteerd is.

Francien van Luin (Rijkswaterstaat) ging in op de huidige waterhuishouding. Het grootste gedeelte van het zoete water (70 procent) komt via de grote rivieren Nederland binnen. Op drie punten kan dat water enigszins gestuurd worden: de stuw

bij Driel, de Afsluitdijk en de Haringvliet- en Volkeraksluizen. Nu voldoet de waterhuishouding nog, maar in de toekomst is er weinig speelruimte. Dat betekent dat we keuzes moeten maken om de veiligheid en de zoetwatervoorziening te waarborgen, en daarbij enige overlast (te nat of te droog) voor lief moeten nemen, aldus Van Luin.

Ies de Vries (Deltares) en Arjen de Vries (Acacia Water) belichtten de Metastudie zuidwestelijke delta, waarin een groot aantal kennisinstellingen alle kennis over de waterhuishouding bundelt en inventariseert wat we nog niet weten. Zij concludeerden dat we 95 procent van het zoete water ongebruikt op de Noordzee lozen. Daarmee is ons watersysteem inefficiënt. De oplossingen moeten gezocht worden in het aanpakken van de grote posten op de waterbalans. Waterbesparing op perceelsniveau is zinloos. Alternatieve denkrichtingen zijn om het zoute water te accommoderen en niet te weren. Daarbij gaat het om andersoortige teelten of het verplaatsen van teelten. Dat kwam ook terug in het verhaal van Ilona van Hoorn (Programmabureau zuidwestelijke delta). Naar verwachting zal de delta op lange termijn zowel verzilten als verdrogen. Om dat probleem aan te pakken zijn er twee mogelijkheden: aanvoer van zoet water of waterbesparing. Voor de wateraanvoer zou dat tot grootschalige maatregelen kunnen leiden, zoals de aanleg van een afsluitbaar

spuikanaal naar het Brielse Diep, minder waterafvoer via de Nieuwe Waterweg en het verplaatsen van innamepunten. Waterbesparing zou zowel op perceelsniveau (recirculatie, opvang, druppelirrigatie) als op regionale en landelijke schaal (grootschalige waterberging) moeten plaatsvinden.

Marcel Paalman van de Provincie Zuid-Holland vroeg zich af of de normen voor de hoeveelheid chloride in het water nog wel kloppen. Zo zouden koeien en sommige gewassen beter tegen 'zout water' kunnen dan nu wordt aangenomen. Hij pleitte voor het hanteren van gebiedsgerichte normen (zoals in de KRW) in plaats van functiegerichte normen.

Ronald Roosjen van het Innovatieprogramma voor Wateruitdagingen (WINN) ging in op de verschillende denkrichtingen die gehanteerd worden om waterproblemen op te lossen. Het WINN zoekt creatieve ideeën. In dat kader waren vijf sprekers uitgenodigd die zich uit mochten leven. Geert Hermans van het ZLTO kwam met ideeën om de boeren in Zeeland van zoet water te kunnen blijven voorzien: grootschalige bergingen, maar ook op bedrijfsniveau, het efficiënter maken van de landbouwleiding van Evides (deze voert zoet water van de Biesbosch naar Zuid-Beveland) en mogelijkere wijze zelfs het verplaatsen van sommige teelten. Jan-Willem Mulder (Evides) ging in op het hergebruik van rwzi-effluent: bij DOW in Terneuzen wordt dit al uitgevoerd, bij Harnaschpolder begint op korte termijn een pilotproject met een grootte van 50 kubieke meter per uur.

Ies de Vries van Deltares ging in op het beprijzen van water. Water dat door de landbouwleiding wordt aangevoerd kost 50 cent per kuub, het zoete oppervlaktewater wordt voor het grootste gedeelte door de gemeenschap betaald. Als deze kosten (doorspoelen) doorberekend zouden worden, zou de prijs 25 maal hoger worden. Door het beprijzen van het water zou er veel minder verspilld worden.

Charles van Schaik van het Innovatienetwerk kwam met de Waterhouderij voor de dag: een collectief van boeren die gezamenlijk water bergen en eventueel ook voor recreatie en natuur zorgen. Water dat overblijft zou aan andere boeren of bedrijven verkocht kunnen worden. Op die manier zijn boeren niet alleen zelfvoorzienend, maar kan het water zelfs een extra bron van inkomsten vormen.

Het laatste en meest ingrijpende idee kwam van Wil Born en Chris Huijgens. Zij stelden voor de Nieuwe Waterweg af te sluiten met een nieuwe stuw stroomopwaarts van de Maeslantkering. Dat zou het verspillen van zoet water naar de Noordzee voorkomen, maar ook de veiligheid aanzienlijk vergroten. Het overtollige zoete water zou via de zuidwestelijke delta afgevoerd kunnen worden. Het zou goed zijn voor de ecologie om het zoete water via de zearmen te leiden.